

**ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ
ΜΕΤΑΞΥ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ & ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΚΙΝΕΖΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ**

Συγγραφέας: Αλέξανδρος Τηλικίδης

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η συγκριτική μελέτη μεταξύ Αρχαίας Ελληνικής και Παραδοσιακής Κινέζικης Ιατρικής έχει βασιστεί σε κείμενα του Ιπποκράτη (μετάφραση του Γεωργίου Κ. Πουρναρόπουλου, εκδόσεις ΜΑΡΤΙΝΟΣ) και του Γαληνού (εκδ. Οδ. Χατζόπουλος) από τη μια πλευρά. Από την πλευρά της Παραδοσιακής Κινέζικης Ιατρικής έχει βασιστεί στην Διεθνή βιβλιογραφία (βλέπε βιβλιογραφία στο τέλος του άρθρου).

B. ΘΕΩΡΙΑ YIN – YANG

Την πρώτη αναφορά στη θεωρία YIN – YANG τη συναντάμε στο I TSING (βιβλίο των Αλλαγών). «Ο κόσμος συντίθεται από την ακραία πολικότητα. Αυτή είναι που γεννά τις δύο αρχές YIN – YANG (liang yi)».

Στο βιβλίο του Κίτρινου Αυτοκράτορα (Νέι Κινγκ, Σο Ουεν, Λινγκ Σου) που είναι το βιβλίο πάνω στο οποίο στηρίζεται η Παραδοσιακή Κινέζικη Ιατρική, η θεωρία YIN – YANG αποτελεί τη βάση για την κατανόηση της φυσιολογίας και της παθολογίας του ανθρώπινου σώματος.

Στο βιβλίο του Ιπποκράτη «Περί διαίτησ», το πρώτο όπου κατά τη γνώμη μου εκτίθενται οι βασικές φιλοσοφικές αρχές της Αρχαίας Ελληνικής Ιατρικής, στη σελίδα 37 του τρίτου τόμου, στην 3^η παράγραφο, αναφέρεται: «Όλα τα ζώα και ο ίδιος ο άνθρωπος αποτελούνται από δύο στοιχεία, διάφορα κατά τη δύναμη, αλλά σύμφωνα κατά τη χρήση, το ύδωρ λέγω και το πυρ. Αυτά τα δύο ενωμένα επαρκούν μεταξύ τους και για όλα τα άλλα, μα το ένα χωρίς το άλλο δεν επαρκεί ούτε για τον εαυτό του, ούτε για κανέναν άλλο. Η δύναμη του καθενός είναι αυτή: Το πυρ μπορεί πάντοτε να κινήσει τα πάντα, το ύδωρ πάντοτε να θρέψει τα πάντα. Καθένα με τη σειρά του δαμάζει και δαμάζεται σε κάθε άκρη, από δω και από κει όπου είναι δυνατό να φτάσει. Κανένα δεν μπορεί να κυριαρχήσει απόλυτα για τον ακόλουθο λόγο: Το πυρ, όταν φτάσει στην άκρη του ύδατος, του λείπει η τροφή κι έτσι επιστρέφει προς το σημείο που μπορεί να του δώσει τροφή. Το ύδωρ όταν φτάσει στην άκρη του πυρός χάνει την κίνησή του, σταματάει και όταν σταματήσει δεν έχει δύναμη πια, μα αναλίσκεται για να θρέψει το πυρ που έρχεται. Για το λόγο αυτό κανένα από αυτά τα στοιχεία δεν μπορεί να κυριαρχήσει απόλυτα. Εάν κυριαρχούσε ποτέ το ένα από τα δύο, οποιοδήποτε και αν κυριαρχούσε, κανένα από τα πράγματα που υπάρχουν σήμερα δεν θα ήταν όπως είναι ακριβώς τώρα. Αλλά μένοντας έτσι, θα είναι τα ίδια πάντοτε και δεν θα λείπει ούτε το ένα ούτε το άλλο, ούτε και τα δύο ταυτόχρονα. Έτσι λοιπόν το πυρ και το ύδωρ, όπως είπα επαρκούν πάντοτε σε όλα, τόσο για το μέγιστο, όσο και για το ελάχιστο».

ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ 5 ΚΙΝΗΣΕΩΝ (WU XING) & ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ 4 ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Η ανάλυση της βαθύτερης ποιότητας των αριθμών αποτελεί κοινό στοιχείο μεταξύ των δύο Ιατρικών συστημάτων.

Οι τρεις πρώτοι αριθμοί (1,2,3) εκφράζουν το σχέδιο δόμησης του κόσμου. Το 4 είναι ο πρώτος αριθμός μέσα από τον οποίο οι τρεις πρώτες δυνάμεις (1,2,3) διατάσσονται ώστε να υλοποιήσουν τον κόσμο.

Οι Κινέζοι αποδίδουν στον αριθμό 4, την ποιότητα των 4 πρωταρχικών συμπαντικών δυνάμεων.

Η δύναμη YUEN η οποία εκφράζει την τάση της ανάπτυξης, την υλική έκφραση της δημιουργίας έτσι όπως εκδηλώνεται από τη διεργασία της άνθισης και της βλάστησης κατά τη διάρκεια της Άνοιξης.

Η δύναμη της κορύφωσης HENG η οποία εκφράζει την τάση της ανάπτυξης στην υπέρτατη εκδήλωσή της, έτσι όπως αυτή εκδηλώνεται από την διεργασία της καρποφορίας κατά τη διάρκεια του Καλοκαιριού.

Η δύναμη της συγκέντρωσης ή της συρρίκνωσης LI, η οποία εκφράζει την πρώτη καθοδική κίνηση και επιστροφή πίσω στη μάνα γη έτσι όπως αυτή εκδηλώνεται από τη διεργασία της πτώσης των καρπών κατά τη διάρκεια του Φθινοπώρου.

Τέλος η δύναμη της εσωτερίκευσης ZHI, η οποία εκφράζει την τάση της εσωτερίκευσης, την κορύφωση της καθοδικότητας, έτσι όπως αυτή εκδηλώνεται από την ηρεμία και αδράνεια των φυτών κατά τη διάρκεια του Χειμώνα.

Η θεωρία των 5 κινήσεων (WU XING) στηρίζεται στην έκφραση των 4 προηγούμενων δυνάμεων στη γήινη πραγματικότητα. Το κέντρο πια αυτής της εκφρασμένης δυναμικής είναι ο αριθμός 5 ο οποίος περιγράφει τις 4 προηγούμενες συμπαντικές δυνάμεις έτσι όπως υλοποιούνται στην γήινη πραγματικότητα.

Στην Αρχαία Ελληνική Ιατρική δεν υπάρχει αναφορά στο 5. Ο Γαληνός επηρεασμένος από τον Ηράκλειτο στο βιβλίο του «Περί των καθ' Ιπποκράτην στοιχείων» αναφέρει: «Όσοι λοιπόν υποστηρίζουν ότι κάποιο από τα σύνθετα σώματα δημιουργείται από φωτιά, αέρα νερό και γη λένε πιθανά πράγματα...» Οι Αρχαίοι Έλληνες με κύριο εκφραστή τον Ηράκλειτο υποστηρίζουν ότι όλα τα υλικά πράγματα στον κόσμο που αντιλαμβανόμαστε εμπιρεύουν τα 4 στοιχεία φωτιά, αέρα νερό και γη. Τα 4 αυτά στοιχεία αντιστοιχούν στις 4 πρωταρχικές δυνάμεις των Κινέζων. YUEN (αέρας), HENG (φωτιά), LI (γη), ZHI (νερό).

Στην Παραδοσιακή Κινέζικη Ιατρική η θεωρία των τεσσάρων πρωταρχικών δυνάμεων ή πέντε κινήσεων (WU XING) έχει δύο βασικά χαρακτηριστικά: Το πρώτο είναι ότι όλα τα φαινόμενα έχουν σε διάφορους βαθμούς αντίστοιχες ποιότητες με τις 4 πρωταρχικές δυνάμεις και έτσι όλα μπορούν να ταξινομηθούν με βάση αυτό το χαρακτηριστικό. Π.χ.

YUEN – τάση ανάπτυξης – επέκταση – αέρας – Άνοιξη – Ήπαρ – δημιουργικότητα – πράσινο κ.λ.π. Το δεύτερο είναι ότι μεταξύ των 4 αυτών δυνάμεων υπάρχουν εσωτερικές συνδέσεις που έχουν έναν δημιουργικό (Yang) ή ελεγκτικό (Yin) χαρακτήρα. Και σ' αυτά τα δύο στοιχεία η Αρχαία Ελληνική Ιατρική ακολουθεί την Κινέζικη. Εκείνος που περιγράφει τις εσωτερικές συνδέσεις μεταξύ των 4 στοιχείων είναι ο Ηράκλειτος στο απόσπασμα 76. «Η φωτιά ζει με τον θάνατο της γης και ο αέρας με το θάνατο της φωτιάς, το νερό ζει με το θάνατο του αέρα και η γη με το θάνατο του νερού»

Γ. ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΕΣ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ

1. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΗΠΙΑΤΟΣ. Το Ήπαρ στην Παραδοσιακή Κινέζικη Ιατρική είναι το όργανο το οποίο εκφράζει μέσα στο σώμα την πρωταρχική δύναμη Yuen, η οποία σχετίζεται με την τάση επέκτασης και ανάπτυξης του ατόμου. Στην Αρχαία Ελληνική Ιατρική η λέξη Ήπαρ παράγεται από τη λέξη Έπαρ το οποίο με τη σειρά του προέρχεται από το επαίρομαι. Το επαίρομαι ως ρήμα, εκφράζει την τάση του ατόμου για την κατάληψη περισσότερου χώρου, δηλαδή την τάση για ανάπτυξη και επέκταση.

2. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ. Στην Κινέζικη Ιατρική η Καρδιά είναι ο αυτοκράτορας και σ' αυτήν φιλοξενείται το Shen (Πνεύμα ή η ψυχή του ατόμου). Η Καρδιά σχετίζεται με την πρωταρχική δύναμη HENG (φωτιά). Στον Γαληνό (Γαληνός 5^η παράγραφος, σελ. 328 κατά τον Χρυσίππο) «...η Καρδιά κατά τινά κράτησιν και κυρείαν, από του εν' αυτή είναι το κυριεύον και κρατούν της ψυχής μέρος.» Αντιστοιχίες υπάρχουν και με τα λοιπά όργανα μεταξύ των δύο Ιατρικών.

Δ. ΘΕΩΡΙΑ ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΔΩΝ

Στην Παραδοσιακή Κινέζικη Ιατρική οι μεσημβρινοί και οι κλάδοι παίζουν κυρίαρχο ρόλο, τόσο στην κατανόηση λειτουργίας του ανθρώπινου σώματος, όσο και στη θεραπεία. Στο κεφ. 27 του Σο Ουεν αναφέρεται: «Με τον ίδιο τρόπο που στον ουρανό υπάρχουν

έναστρες κινήσεις και στη γη ποτάμια, στο ανθρώπινο σώμα, κατ' αντιστοιχία, υπάρχουν μεσημβρινοί (Yang) και αγγεία (Yin).

Ο Ιπποκράτης στο «ΠΕΡΙ ΦΥΣΙΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥ» (μετάφραση Γεωργίου Κ. Πουρναρόπουλου, εκδόσεις ΜΑΡΤΙΝΟΣ, Τόμος Γ', σελ.233, παράγραφος 11) αναφέρει: « Οι μεγαλύτερες φλέβες έχουν την ακόλουθη διάταξη: Υπάρχουν 4 ζεύγη στο σώμα. Το ένα απ' αυτά τα ζεύγη, έχοντας αφετηρία το πίσω μέρος της κεφαλής, περνάει από τον τράχηλο, διατρέχει από πίσω τη ράχη και φθάνει από τη δεξιά και αριστερή πλευρά, στα ισχία και τα σκέλη. Έπειτα, περνώντας από τις κνήμες, καταλήγει στα εξωτερικά σφυρά και τους άκρους πόδες. Πρέπει λοιπόν να κάνουμε τις αφαιμάξεις για τους πόνους της ράχης και των ισχύων στο εξωτερικό μέρος των ιγνύων και των σφυρών. Οι φλέβες του δεύτερου ζεύγους που λέγονται σφαγίτιδες, φθάνουν από την κεφαλή, πλησίον των ώτων, περνούν από τον τράχηλο, διατρέχουν τη ράχη από τη μια πλευρά και την άλλη και κατευθύνονται κατά μήκος της οσφυϊκής χώρας στους όρχεις και τους μηρούς. Έπειτα από το εσωτερικό μέρος των ιγνύων και τις κνήμες, στα έσω σφυρά και τους άκρους πόδες. Πρέπει λοιπόν, στους πόνους της μέσης και των όρχεων να κάνουμε τις αφαιμάξεις από την εσωτερική πλευρά των ιγνύων και των σφυρών. Το τρίτο ζεύγος των φλεβών, από τους κροτάφους κατευθύνεται, περνώντας από τον τράχηλο, προς τις ωμοπλάτες. Έπειτα φέρεται προς τον πνεύμονα και φθάνει, η φλέβα της δεξιάς πλευράς στα αριστερά και η φλέβα της αριστερής πλευράς στα δεξιά, ενώ εκείνη της δεξιάς πλευράς κατευθύνεται από τον πνεύμονα στον μαστό, τη σπλήνα και το νεφρό κι εκείνη της αριστερής πλευράς κατευθύνεται από τον πνεύμονα προς τον μαστό δεξιά, το συκώτι και το νεφρό. Η κατάληξη και των δύο φλεβών αυτών είναι ο δακτύλιος. Το τέταρτο μέρος κατευθύνεται από το εμπρόσθιο μέρος της κεφαλής και των ματιών, κάτω από τον αυχένα και τις κλείδες, έπειτα από το επάνω μέρος, περνώντας από τους βραχιόνες προς την πτυχή του αγκώνα. Ύστερα, περνώντας από τα αντιβράχια, προς τους καρπούς και τα δάχτυλα, έπειτα από τα δάχτυλα ανεβαίνει προς τις παλάμες των χεριών και τα αντιβράχια στις πτυχές των αγκώνων, από το κάτω μέρος των βραχιόνων προς τις μασχάλες και από το επάνω μέρος των πλευρών η μια φλέβα φθάνει στη σπλήνα και η άλλη στο συκώτι, ενώ και οι δύο καταλήγουν, περνώντας από την κοιλιά, στα γεννητικά όργανα. Αυτή είναι η διακλάδωση των μεγάλων φλεβών. Υπάρχουν επίσης στο σώμα πάμπολλες και ποικιλόμορφες φλέβες, με αφετηρία την κοιλιά, που μεταφέρουν την τροφή στον οργανισμό...» Εδώ αξίζει να γίνει ένα σχόλιο για να κατανοήσουμε το λόγο για τον οποίο η σύγχρονη Ιατρική έχει απομακρυνθεί τόσο από τις Ιπποκρατικές αρχές, αν και χωρίς να το αποδέχεται ή να το γνωρίζει, στηρίζεται σ' αυτές. Η μετάφραση του Γ. Πουρναρόπουλου είναι κατά κοινή γνώμη η αρτιότερη από τις υπάρχουσες μεταφράσεις. Παρ' όλα αυτά, σ' αυτή την παράγραφο, όπου ο Ιπποκράτης μιλά για κάποιους άγνωστους σε εμάς μεσημβρινούς, αρκετά παρόμοιους όμως με αυτούς της Κινέζικης Ιατρικής, χρησιμοποιεί τον όρο φλέβες. Ο όρος φλέβες εδώ δεν χρησιμοποιείται για να περιγράψει τις γνωστές μας φλέβες, αλλά κάποια κανάλια ενέργειας που γνώριζε και χρησιμοποιούσε ο Ιπποκράτης. Παρ' όλα αυτά ο Γεώργιος Πουρναρόπουλος, μη γνωρίζοντας για τη θεωρία των μεσημβρινών περιγράφει αυτό το τόσο σημαντικό κεφάλαιο με τον τίτλο: «Συγκεχυμένη άποψη του Ιπποκράτη περί φλεβών». Αναρωτιέμαι πόσοι αναγνώστες των Ιπποκρατικών κειμένων του Γ. Πουρναρόπουλου απαξίωσαν να διαβάσουν αυτήν την τόσο σημαντική παράγραφο από τον άστοχο χαρακτηρισμό αυτό. Κάπως έτσι στην πορεία του χρόνου ποδοπατήθηκε και λεηλατήθηκε η Αρχαία Ελληνική γνώση, όχι μόνο από τους φανατικούς εχθρούς της, αλλά και από τους ένθερμους υποστηρικτές της.

Ε. ΑΡΧΕΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

Στην Παραδοσιακή Κινέζικη Ιατρική χρησιμοποιείται η ετεροπαθητική ως βασική αρχή θεραπείας. Το κρύο αντιμετωπίζεται με ζέστη και η ζέστη με κρύο. Ο Ιπποκράτης στο πολύ σημαντικό βιβλίο του «ΠΕΡΙ ΦΥΣΩΝ», στην 1^η παράγραφο αναφέρει ξεκάθαρα: «Τα αντίθετα είναι τα ιάματα των αντιθέτων (τα εναντία των εναντίων εστίν ιήματα) γιατί η ιατρική είναι πρόσθεση και αφαίρεση: αφαίρεση σε κάτι που πλεονάζει και πρόσθεση σε κάτι που λείπει και όποιος κάνει τούτο με άριστο τρόπο είναι άριστος γιατρός, όποιος όμως είναι

απομακρυσμένος πολύ από αυτή την αντίληψη, έχει απομακρυνθεί πολύ και από την ιατρική τέχνη.

ΣΤ. ΜΕΘΟΔΟΙ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

Στα δύο Ιατρικά συστήματα η διατροφή και τα βότανα παίζουν τον κυρίαρχο θεραπευτικό ρόλο (βλέπε εργασία Αλ. Τηλικίδη). Ο Ιπποκράτης όμως δεν αρκείται σε αυτά. Σε κάποια σημεία των προηγούμενων καναλιών που αναπτύξαμε (βλ. περί μεσημβρινών) εφαρμόζει και τεχνικές παρόμοιες του βελονισμού (συγκεκριμένα: καυτηριασμό, αφαιμάξη, τρύπημα με βελόνα και αφαίρεση αίματος):

«ΠΕΡΙ ΦΥΣΙΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥ», παράγραφος 11: «Πρέπει λοιπόν οι αφαιμάξεις να γίνονται σύμφωνα με αυτές τις προϋποθέσεις, μα πρέπει να φροντίζει κανείς ώστε να γίνονται αυτές όσο το δυνατόν μακρύτερα από το μέρος όπου παρουσιάζονται οι πόνοι, όπου συσσωρεύεται το αίμα. Πρέπει λοιπόν να κάνουμε τις αφαιμάξεις για τους πόνους της ράχης και των ισχύων στο εξωτερικό μέρος των ιγνύων και των σφυρών».

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Όλα τα προηγούμενα στοιχεία που κατά τη γνώμη μου εδραιώνουν με τον πιο αναντίρρητο τρόπο την ομοιότητα μεταξύ των δύο ιατρικών συστημάτων, αποτελούν μερικά από τα χιλιάδες σημεία συνάντησης. Όσο κανείς εμβαθύνει είτε προς τον ένα, είτε προς τον άλλο πόλο, ανακαλύπτει συνεχώς καινούργια, εδραιώνοντας την πεποίθηση της ταυτότητας μεταξύ τους.

Η «ΑΚΑΔΗΜΙΑ Αρχαίας Ελληνικής & Παραδοσιακής Κινέζικης Ιατρικής» ιδρύεται ακριβώς πάνω στο θεμέλιο άξονα που δημιουργεί αυτή η ταυτότητα και έρχεται να εμβαθύνει, μέσα από συνεχή μελέτη και να διευρύνει ακόμα περισσότερο την ένωση.

Ποια είναι όμως η σημασία αυτού του εγχειρήματος; Η Π.Κ.Ι. σήμερα αποτελεί τον κυρίαρχο πόλο συμπλήρωσης – αντίθεσης (Yin – Yang) της σύγχρονης Ιατρικής. Σ’ όλο τον κόσμο και ιδιαίτερα στον Δυτικό κόσμο, η Π.Κ.Ι. μέσα από τις θεραπευτικές της πρακτικές (βελονισμός κ.λ.π.) αποκτά όλο και μεγαλύτερη επιφάνεια και αναγνώριση. Αν και εφόσον η πιθανότητα της ταυτότητας μεταξύ των δύο Ιατρικών συστημάτων ισχύει, τότε η θεωρία της Αρχαίας Ελληνικής Ιατρικής μπορεί να διαδεχθεί, αλλά και να ερμηνεύσει καλύτερα, μια και είναι πιο κοντά στο δυτικό Νου, την θεωρία της Παραδοσιακής Κινέζικης Ιατρικής. Αυτό πρόκειται να δώσει πνοή αναγέννησης στην κατά τ’ άλλα ξεχασμένη Αρχαία Ελληνική Ιατρική και ταυτόχρονα να επαναφέρει το Αρχαίο Ελληνικό Πνεύμα στην κυρίαρχη θέση που οφείλει να κατέχει στην παγκόσμια άσκηση της Ιατρικής στο σημερινό κόσμο.

Βιβλιογραφία:

1. Ιπποκράτους Άπαντα τα Κείμενα, Εκδόσεις ΜΑΡΤΙΝΟΣ, επιμέλεια Γ.Κ. Πουρναρόπουλος (Καθηγητής Ιστορίας Ιατρικής, Πανεπιστήμιο Αθηνών)
2. Γαληνού Άπαντα τα Κείμενα, Εκδόσεις Οδυσσέας Χατζόπουλος.
3. «Ηράκλειτος». Συγγραφέας Κώστας Αξελός.
4. Τα κείμενα του Κίτρινου Αυτοκράτορα: (NEI KINGK, ΣΟ ΟΥΕΝ), μετάφραση Φιλήμονας Ρώσσης.
5. «Η βασική Θεωρία της Παραδοσιακής Κινέζικης Ιατρικής». Συγγραφέας Αλέξανδρος Τηλικίδης.
6. “The foundations of Traditional Chinese Medicine”. Συγγραφέας Giovanni Maciocia.
7. “The Web that has no weaver”. Συγγραφέας Ted Kaptchuk.
8. «Συγκριτική μελέτη* μεταξύ της Αρχαίας Ελληνικής και της Κινέζικης Βοτανοθεραπείας». Συγγραφείς: Αλέξανδρος Τηλικίδης, Μαυράκη Μάγια, Ελευθερία Μαντζώρου, Παπαδογιάννη Εύα, Λαδάς Ανδρέας, Ιάσωνας Δανίκας, Παναγίδου Άλκηστις, Ειρήνη Σαρρή. Η εργασία αυτή ανακοινώθηκε στο 2^ο Μεσογειακό Συνέδριο Βοτανοθεραπείας, υπό την Αιγίδα της Φαρμακευτικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

*Στην εργασία αυτή γίνεται μελέτη και σύγκριση της ιατρικής βοτανολογίας του Διοσκουρίδη (γνωστής με τίτλο «Περί Ύλης Ιατρικής», μεταφρασμένης στα νέα Ελληνικά από τις εκδόσεις Οδυσσέας Χατζόπουλος) και της Ιατρικής βοτανολογίας που χρησιμοποιούν οι κινέζοι. Το «Περί Ύλης Ιατρικής» του Διοσκουρίδη (1^{ος} αι. μ.Χ.) αποτελεί το πρώτο γραπτό κείμενο που αναλύει θεραπευτικές δράσεις βοτάνων (με τον όρο αυτό εννοούμε προϊόντα φυτικής αλλά και ζωικής προέλευσης) στο Δυτικό κόσμο. Πάνω σ' αυτό το κείμενο καθώς και στην περιρρέουσα προφορική γνώση στηρίχτηκε και εξακολουθεί να στηρίζεται η άσκηση της βοτανολογίας, αλλά και της σύγχρονης βιοχημικής ιατρικής στον Δυτικό κόσμο. Ακριβώς την ίδια χρονική περίοδο (1^{ος} μ.Χ. αι.) γράφεται στην Κίνα ένα αντίστοιχο με το «Περί Ύλης Ιατρικής» το οποίο καταγράφει θεραπευτικές δράσεις βοτάνων και ονομάζεται «SHEN NON GAN BEN CAO» (ο Κανόνας του Θεϊκού Καλλιεργητή). Το κείμενο αυτό δεν μπορέσαμε να το βρούμε σε Αγγλική μετάφραση γι' αυτό χρησιμοποιήσαμε το "Materia Medica" της ιατρικής σχολής της Σαγκάης (σε αγγλική μετάφραση) που θεωρείται ως η πιο αξιόπιστη σύγχρονη εκδοχή του «SHEN NON GAN BEN CAO». Σκοπός της εργασίας είναι να διερευνήσει την πιθανότητα ύπαρξης κοινών στοιχείων, μεταξύ των δύο βοτανολογικών συστημάτων. Μέσα από την πορεία της συγκριτικής μελέτης διαπιστώθηκαν τα εξής:

1. Μεταξύ των δύο προσεγγίσεων υπάρχει ένα κοινό στοιχείο το οποίο είναι θεμελιώδους σημασίας: Το εκάστοτε βότανο αναλύεται σε δύο επίπεδα: Το πρώτο επίπεδο είναι αυτό της ανάλυσης της φυσιολογίας του βοτάνου, με βάση τους όρους : θερμό, ψυχρό, υγρό, ξηρό, στυπτικό, δριμύ και γεύσεις (πικρό, γλυκό, αλμυρό, ξινό) κ.α. Ανάλυση η οποία συναντιέται και στα δύο συγγράμματα ανεξάρτητα από το αν συμφωνούν στα επιμέρους βότανα ως προς αυτές τις ιδιότητες). Το επίπεδο αυτό μπορεί να θεωρηθεί ως το αντίστοιχο της σημερινής βιοχημικής ανάλυσης βοτάνων. Το δεύτερο επίπεδο είναι αυτό της ανάλυσης των θεραπευτικών ιδιοτήτων των βοτάνων που έχει να κάνει με τη περιγραφή συγκεκριμένων δράσεων σε διάφορες περιοχές και όργανα του ανθρώπινου σώματος, με όρους, όπως: Υπακτικό, διουρητικό, τονωτικό, μαλακτικό, αφροδισιακό, επουλωτικό, εμετικό, χολαγωγό, φλεγματογωγό, αιματογωγό, κ.α.. και η ανάλυση αυτή συναντιέται και στα δύο βοτανολογικά συστήματα, ανεξάρτητα από το αν συμφωνούν σε επιμέρους βότανα.
2. Ο Διοσκουρίδης περιγράφει περίπου 950 βότανα (φυτικά, ζωικά ή ορυκτά) προϊόντα. Οι κινέζοι στο «SHEN NON GAN BEN CAO» περίπου 365. Παρά τις δυσκολίες που συναντήσαμε σχετικά με την ονοματολογία, διαπιστώσαμε ότι αρκετές δεκάδες από αυτά είναι κοινά.
3. Ανάμεσα στα κοινά βότανα υπάρχουν: **α.** Κάποια στα οποία αποδίδονται διαφορετικές ιδιότητες ως προς τη φύση ή ως προς τη θεραπευτική τους δράση, από τον Διοσκουρίδη και από τους κινέζους. **β.** Κάποια στα οποία εμφανίζονται κοινά στοιχεία αλλά και διαφορές. **γ.** Κάποια στα οποία συναντάμε, αν όχι απόλυτη, τουλάχιστον παρόμοια αντίληψη, τόσο όσον αφορά στη φυσιολογία (ενεργειακή φύση) αλλά και στη θεραπευτική δράση. Μέσα απ' αυτή τη συγκριτική μελέτη καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι μεταξύ των δύο βοτανολογικών συστημάτων, παρά τη γεωγραφικά απόσταση, υπάρχουν πολλά περισσότερα κοινά, παρά διαφορετικά στοιχεία. Σήμερα στο Δυτικό κόσμο υπάρχει αφύπνιση σχετικά με τη χρήση βοτάνων για θεραπευτικούς λόγους. Η αφύπνιση αυτή, σε μεγάλο βαθμό σχετίζεται με την εξάπλωση ανατολίτικων θεραπευτικών προτύπων, ανάμεσα στα οποία κυρίαρχο ρόλο παίζουν τα κινέζικα βότανα. Από τη στιγμή που μεταξύ των δύο θεραπευτικών συστημάτων υπάρχει μάλλον σύγκλιση, παρά απόκλιση, θα πρέπει να εξετάσουμε το ενδεχόμενο αντικατάστασης των κινέζικων (όλων ή μερικών) με ελληνικά ή Μεσογειακά βότανα.